

Sygn. akt IV Ca 206/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariusz Struski

Sędziowie: SSO Jolanta Deniziuk

SSO Wanda Dumanowska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2018 r. w S.

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M. (1)

przeciwko T. M. (1)

o podwyższenie alimentów

oraz z powództwa wzajemnego T. M. (1)

przeciwko M. M. (1)

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji T. M. (1) od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 16 stycznia 2018r., sygn. akt III RC 173/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) wyłącznie co do daty wymagalności podwyższonych do kwoty po 1000 zł alimentów ustalając ich wymagalność od dnia 22 czerwca 2018 roku;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. nie obciąża M. M. (1) kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 206/18

UZASADNIENIE

Powódka M. M. (1) pozwem z dnia 7.03.2016r. domagała się podwyższenia od pozwanego T. M. (1) alimentów z kwoty po 800 zł do kwoty po 1500 zł miesięcznie, podnosząc w uzasadnieniu, że od czasu wydania ostatniego orzeczenia w przedmiocie alimentów nastąpiła istotna zmiana stosunków wynikająca w szczególności z podjęcia przez nią studiów stacjonarnych I roku W. (...) G., najmem lokalu mieszkalnego. Powódka podała, że nadal cierpi na (...)pozostaje pod stałą opieką lekarza specjalisty i ponosi koszty wizyt lekarskich. Z uwagi na usunięcie (...)wymaga diety, specjalistycznych badań oraz zakupu leków. Koszty swojego utrzymania ujęła łączną kwotą 3.000

zł miesięcznie. Zaznaczyła też powódka, że sytuacja majątkowa pozwanego uległa poprawie, posiada on bowiem stałe zatrudnienie w firmie (...) Spółce (...). z wynagrodzeniem miesięcznym 7.500 zł netto.

Wobec złożenia pozwu wzajemnego, powódka domagała się oddalenia w całości powództwa wzajemnego.

Pozwany T. M. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości, a nadto wniósł pozew wzajemny o obniżenie alimentów na rzecz M. M. (1) z kwoty 800 zł miesięcznie do kwoty po 400 zł miesięcznie. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powódki i pozwanej wzajemnej. Wskazał na nieuprawdopodobnienie kwotowo ujętych przez nią potrzeb co do wydatków na wizyty i badania lekarskie, leki, czy koszt „wyżywienia i niezbędnych środków higienicznych”. Wskazał na możliwość wyboru przez powódkę i pozwaną wzajemną tańszej stacji. Zaprzeczył informacjom o swoim zatrudnieniu i wynagrodzeniu. Podał, że ponosi duże wydatki związane z działalnością gospodarczą, a na utrzymanie pozostaje mu kwota 2.900 zł miesięcznie. Pozwany powołał się też na koszty utrzymania siebie i swojej rodziny – wynajem mieszkania, leczenie i utrzymanie (...) córki Z. M. (1), która wymaga szczególnej rehabilitacji, bowiem ma stwierdzone opóźnienie w rozwoju, a jej łączny koszt utrzymania pozwany i powód wzajemny określił na kwotę 4.000 zł miesięcznie. Zwrócił także uwagę T. M. (2) na dobrze wynagradzaną pracę matki powódki i pozwanej wzajemnej jako prokuratora oraz okoliczność pozostawiania jej w związku z partnerem będącym właścicielem gabinetów stomatologicznych, który wspiera finansowo stronę powodową i pozwaną wzajemną. Pozwany i powód wzajemny finalnie wniósł o obniżenie alimentów do 400 zł za okres od lipca 2016r. do końca lipca 2017r. z pozostawieniem (po tym okresie) alimentów w kwocie dotychczas ustalonej (800 zł).

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2018r. Sąd Rejonowy w S.:

1. podwyższył alimenty ustalone wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego wS. z dnia 28 lipca 2015r. w sprawie III RC 490/14 od pozwanego T. M. (1) na rzecz powódki M. M. (1) z kwoty po 800 zł miesięcznie do kwoty po 1.000 zł miesięcznie płatnych z góry począwszy od 7.03.2016r. do dnia 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności każdej z rat;
2. oddalił powództwo o podwyższenie alimentów w pozostałym zakresie;
3. umorzył postępowanie co do powództwa wzajemnego w zakresie cofniętego żądania;
4. oddalił powództwo wzajemne w pozostałym zakresie;
5. nie obciążył pozwanego kosztami sądowymi;
6. wyrokowi w punkcie pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Powyższe orzeczenie zapadło po ustaleniu przez Sąd Rejonowy, że ostatnią wysokość alimentów od T. M. (1) na rzecz M. M. (1) ustalono wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 28 lipca 2015r. w sprawie III RC 490/14, którym to utrzymano w całości wyrok zaoczny z dnia 20 października 2014r., ustalający te alimenty na kwotę po 800 zł miesięcznie.

W owym czasie powódka i pozwana wzajemna miała (...)lat. Ukończyła liceum ogólnokształcące, złożyła z powodzeniem egzamin maturalny. Zamierzała podjąć studia. Wahała się między wyborem uczelni w T. bądź P.. Otrzymała pozytywną decyzję o przyjęciu na studia magisterskie na (...)w G.. Chorowała na anoreksję. Konsultowała się u psychiatry i psychologa. Przyjmowała preparaty odżywcze - nutridrinki, co stanowiło wydatek około 600 zł miesięcznie. Otrzymywała od matki na utrzymanie kwotę 900 zł miesięcznie.

Matka powódki i pozwanej wzajemnej B. B. wykonywała zawód prokuratora. Uzyskiwała wynagrodzenie w kwocie 7.900 zł netto miesięcznie. Związana była z innym mężczyzną - chirurgiem stomatologicznym. B. B. samodzielnie spłacała kredyt hipoteczny, którego rata miesięczna wynosiła 1.250 franków szwajcarskich, tj. ok. 5.000 zł miesięcznie.

Pozwany i powód wzajemny był samotny. Leczył się z powodu depresji. Przyjmował stałe leki, co stanowiło wydatek 30 zł miesięcznie. Odbywał 2 konsultacje lekarskie w miesiącu – po 90 zł jedna. Prowadził własną działalność gospodarczą – D.T. M. (1). Dojeżdżał do klientów wynajmowanymi samochodami. Zajmował się klientami instytucjonalnymi w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego. W okresie maj – grudzień 2014r. z działalności wykazał łącznie: przychód – 42.000 zł, koszty uzyskania przychodu 44.751,70 zł, stratę brutto w wysokości 2.751,70 zł, a w marcu 2015r. – 5.000 zł przychodu, przy kosztach jego uzyskania także 5.000 zł. W skład kosztów uzyskania przychodu wchodziły koszty wypożyczenia samochodu, napraw, paliwa, które wynosiły łącznie około 2500 zł miesięcznie oraz składki ZUS. Ówczesne swoje dochody pozwany i powód wzajemny określał na poziomie 500-2000 zł netto miesięcznie. Mieszkał u rodziców w K.. Wcześniej wynajmował pokój we W., za kwotę początkowo 500, później 300 zł miesięcznie. Na leki, wyżywienie, obuwie i odzież wydawał około 700 zł miesięcznie. Pożyczał pieniądze od znajomych i rodziny na bieżące utrzymanie. Był u nich zadłużony na łączną kwotę ok. 20.000 zł.

T. M. (1) oprócz powódki miał jeszcze na utrzymaniu studiującego w P. syna O. M., na którego miał zasądzone alimenty w kwocie po 1.000 zł miesięcznie. W 2013-2014r. toczyło się postępowanie z powództwa T. M. (1) przeciwko O. M. o uchylenie obowiązku alimentacyjnego i obniżenie alimentów. Tutejszy Sąd wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2015r. oddalił to powództwo. Na skutek apelacji, Sąd Okręgowy w S. w dniu 24 lipca 2015r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że kwotę alimentów w wysokości 1000 zł miesięcznie obniżył do kwoty po 500 zł miesięcznie, jedynie za okres od 1.10.2013r. do 30.06.2014r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że obecnie powódka i pozwana wzajemna ma (...) lat i jest studentką III roku stacjonarnych studiów prawniczych na Uniwersytecie G.. Planowany termin ukończenia nauki przypada na wrzesień 2020r. Uczy się bardzo dobrze. Od października 2016 r. otrzymuje stypendium naukowe – początkowo w kwocie 420 zł, obecnie – 450 zł miesięcznie. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do środy. Koszt zakupu podręczników na semestr zimowy (...) wyniósł 300 zł. Czwartki i piątki powódka i pozwana wzajemna ma wolne od nauki. Wynajmuje w S. jednopokojowy lokal mieszkalny. Czynsz najmu wynosi 1100 zł + Internet (30 zł) i opłata za energię. Do uczelni dojeżdża. Bilet miesięczny to koszt 58 zł. Wydatki na żywność M. M. (1) określiła na kwotę 300-400 zł miesięcznie (B. B. z kolei wskazała, że są to wydatki rzędu 120-150 zł tygodniowo). M. M. (1) – jak sama podała - otrzymuje od swojej matki na utrzymanie kwoty po 200-300 zł miesięcznie. Do domu przyjeżdża raz – dwa razy w miesiącu. W tym czasie pozostaje na utrzymaniu B. B.. Przejazd z uczelni do domu to koszt 14 zł w jedną stronę. B. B. opłaca córce stancję.

Powódka i pozwana wzajemna w związku z podwyższonym (...)i stanem po usunięciu (...)dotychczas przyjmowała leki, których koszt wynosił 30-40 zł miesięcznie. W okresie lipiec – wrzesień 2016r. miała problemy ginekologiczne, z czym wiązał się wydatek na wizyty lekarskie i leki – łącznie po około 140 zł miesięcznie. Aktualnie nie korzysta z pomocy psychologa ani psychiatry. Stosuje wysokobiałkową, beztłuszczową dietę. Je dużo owoców. Nie przyjmuje już nutridrinków, jedynie leki hormonalne na które wydaje 20-30 zł miesięcznie.

Z dalszych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że matka powódki i pozwanej wzajemnej B. B. w ramach ugody zawartej przez byłych małżonków w sprawie o podział majątku wspólnego, otrzymała cały majątek wspólny wraz z przejęciem spłat kredytu hipotecznego. T. M. (1) został z tego długu zwolniony, a przystąpił do niego konkubent B. R. S..

B. B. nadal wykonuje zawód prokuratora. Jej dochód wynosi obecnie około 10.600 zł brutto, tj. ok. 8.000 zł netto miesięcznie. Zamieszkuje w G. w domu jednorodzinnym nadal obciążonym kredytem hipotecznym. Miesięczna rata wynosi około 4.500 zł (w zależności od kursu franka szwajcarskiego). Inne miesięczne wydatki mieszkaniowe to: energia – ok. 500 zł, internet – 50 zł, telewizja – 117 zł, telefony komórkowe (B. B. oraz syna i córki) – łącznie około 300 zł. R. S. wspomaga finansowo B. B.. Sfinansował wyjazdy zagraniczne na mecze piłki nożnej (z O. M.), na narty we W., dwutygodniowy pobyt partnerów w E..

Z kolei co do aktualnej sytuacji pozwanego i powoda wzajemnego ustalił Sąd Rejonowy, że T. M. (1) ma 48 lat, mieszka we W., gdzie, jak podał, wynajmuje pokój u znajomych za kwotę 400 zł miesięcznie. W roku podatkowym 2015 uzyskał dochód 68.737,56 zł - w tym ze stosunku pracy 40.019,41 zł, a z działalności gospodarczej (D. T. M. (1)) – 28.718,15 zł przy przychodzie 73.400 zł i kosztach uzyskania przychodów 44.681,85 zł. Następnie w 2016r. zawarł z firmą (...)

Sp. J. umowę agencyjną – doradztwo w zakresie zarządzania. Otrzymywał z tego tytułu wynagrodzenie stałe brutto w kwocie 7.380 zł. Z informacji biura rachunkowego dr D. M. wynika, że w okresie wrzesień 2015r. – luty 2016r. T. M. (1) osiągnął przychód 36.000 zł. Koszty uzyskania przychodu wyniosły 15.770 zł, a zysk netto 17.979 zł, zaś w okresie sierpień – listopad 2017r. dochód netto wyniósł 12.512,99 zł. Pozwany na rozprawie w dniu 29.04.2016r. podał, że jego przychód to kwota 6.000 zł, koszty uzyskania przychodu około 3.000 zł, a dochód netto wynosi 2.900 zł miesięcznie.

Jak ponadto ustalił Sąd Rejonowy, pozwany i powód wzajemny ze związku z W. M. (z zawodu socjologiem, lat 36) ma (...)córkę Z. M. (1).

Małoletnia ma problemy zdrowotne wynikające z nieprawidłowości funkcjonowania psychofizycznego, opóźnienia psychoruchowego i rozwoju mowy. Z uwagi na nieprawidłowy rozkład napięcia ciała istnieje zagrożenie rozwoju u niej wady postawy. Ma zalecone intensywne terapie: ruchową, logopedyczną, psychologiczną, pedagogiczną i sensoryczną oraz stałą opiekę rehabilitacyjną, neurologiczną, logopedyczną i psychologiczną. Wymaga bezglutenowej, bezlaktozowej i bezcukrowej diety. W październiku 2016r. złożony został wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności małoletniej. Także od października 2016r. podejmowana była jej rehabilitacja w Ośrodku (...). Początkowo odbywała się niemal codziennie, później (w listopadzie i grudniu 2016r.) co kilka dni. W grudniu 2016r. zaliczono małoletnią Z. M. (1) do osób niepełnosprawnych, a w czerwcu 2017r. skierowaną ją na szpitalny oddział neurologii dziecięcej. Małoletnia Z. od września 2017r. uczęszcza do przedszkola. Jego koszt to 350 zł miesięcznie.

T. M. (1) nie mieszka z matką dziecka. Na rozprawie w dniu 29.04.2016r. podał, że przekazywał (do czerwca 2016r.) na utrzymanie i leczenie córki kwotę 900 zł miesięcznie, choć z zeznań W. M. wynika, że była to jedynie pomoc rzeczowa opiewająca na kwoty 200-300 zł miesięcznie. T. M. (1) nie ma zasądzonych alimentów na córkę, ale – jak dalej podał - opiekuje się nią w czasie wykonywania pracy zawodowej przez matkę małoletniej (zaprowadza do przedszkola, na rehabilitację). W okresie lipiec 2016 – czerwiec 2017 r. czynił to – jak podał „od rana do wieczora”. Fakt rocznej opieki T. M. (1) nad córką potwierdziła matka dziecka.

W. M. mieszka we W.. Prowadzi działalność gospodarczą, z której osiąga dochody rzędu 8.000 zł miesięcznie. Łączne koszty utrzymania córki – wraz z jej rehabilitacją, wizytami lekarskimi, kosztami zakupu leków określiła kwotą 4.000 zł miesięcznie. Wskazała, że sama w całości pokrywa te wydatki, jak również koszty związane z mieszkaniem.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika ponadto, że T. M. (1) w dniu 29 czerwca 2016r. zakończył działalność gospodarczą, z uwagi – jak podał - na konieczność zaopiekowania się córką Z.. Wcześniej (w dniu 27 czerwca 2016r.) wypowiedział umowę agencyjną z firmą (...). Z dniem 14 września 2016r. uzyskał status osoby bezrobotnej. Odmówiono mu przyznania zasiłku. W sierpniu 2017r. rozpoczął ponownie (zarejestrowaną na rodziców pozwanego i powoda wzajemnego) działalność gospodarczą. Dojeżdża do klientów. Swojego biura nie posiada. Leasinguje (na cele działalności) nabyty we wrześniu 2017 r. za kwotę 28 000 zł, samochód za który płaci raty leasingowe po 1000 zł miesięcznie. Inne koszty to składki ZUS – 1000 zł miesięcznie, koszty paliwa – 800 zł miesięcznie, a także podatek dochodowy – 19% i koszty księgowe – 250 zł miesięcznie.

Sąd I instancji ustalił także, że syn pozwanego (powoda wzajemnego) O. M. ukończył studia w czerwcu 2016r. i od tego czasu T. M. (1) zaprzestał alimentowania go.

Pozwany (powód wzajemny) w drugiej połowie 2015r. otrzymał od byłego pracodawcy odszkodowanie po wygranej sprawie sądowej w kwocie 40.000 zł, którą przeznaczył na spłatę zadłużenia alimentacyjnego.

T. M. (1) dołączył wydruki z Internetu z ofertami wynajmu pokoi w S., z czynszami 580-775 zł miesięcznie, wskazując na realną możliwość ograniczenia przez córkę wydatków na ten cel. M. M. (1) podnosiła, że dużo się uczy i uzasadnione jest, aby mieszkała sama. Pozwany (powód wzajemny) oprócz alimentów nie partycypuje w kosztach utrzymania córki. Nie utrzymuje z nią ani synem kontaktów. Ma dwumiesięczne zaległości w płatności alimentów.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, oraz uwzględniając art. 135 § 1 i art. 138 kro, Sąd Rejonowy stwierdził, że skoro od czasu ustalenia alimentów w ostatniej sprawie alimentacyjnej upłynęło 2,5 roku to w tym okresie doszło do

pewnych zmian w stosunkach po obu stronach procesu. Wprawdzie przy poprzednim orzekaniu alimentów na rzecz powódki został uwzględniony fakt przyszłego studiowania M. M. (1) w innym mieście niż miejsce jej zamieszkania, to obecnie koszty jej utrzymania na studiach wyklarowały się. Sąd Rejonowy przyjął, że łącznie koszty te wynoszą ok. 1.700 zł miesięcznie i nie obejmują okresowych wydatków związanych z zakupem podręczników, odzieży, obuwia, kosztów ksero, skryptów, a także szeroko pojętej sfery udziału w życiu naukowym i kulturalnym uczelni i miasta. W kosztach utrzymania córki jej matka B. B. partycypuje do kwoty 1400 zł miesięcznie lub wyższej. W ocenie Sądu Rejonowego decyzja powódki, by zamieszkać samodzielnie na stacji, a nie np. pokoju w S. jest uzasadniona stanem zdrowia powódki oraz chęcią podtrzymania poziomu nauczania, powódka uzyskuje bowiem bardzo dobre wyniki w nauce, co skutkowało przyznaniem jej stypendium. Sąd I instancji zauważył również, że jedynym elementem, który przemawia na niekorzyść strony powodowej jest fakt, że M. M. (1) obecnie nie przyjmuje już nutridrinków, z czym wcześniej wiązał się wydatek rzędu 600 zł miesięcznie. W efekcie uznał Sąd Rejonowy, że usprawiedliwione potrzeby powódki i pozwanej wzajemnej wzrosły co wskazywało na spełnienie jednej z dwóch przesłanek do podwyższenia alimentów. W konsekwencji utrudnionym stało się dla pozwanego-powoda wzajemnego udowodnienie zasadności powództwa wzajemnego, tj. o obniżenie alimentów.

Sąd I instancji przy wyrokowaniu uwzględnił fakt, że w okresie od lipca 2016r. do końca lipca 2017r. T. M. (1) nie wykonywał działalności gospodarczej, bowiem do czerwca 2017r. (przez okres jednego roku) bezpośrednio opiekował się córką Z.. Dziecko to ma istotne problemy zdrowotne wynikające z nieprawidłowości funkcjonowania psychofizycznego, opóźnienia psychoruchowego, i rozwoju mowy. Wymaga szerokiego spektrum terapii oraz opieki rehabilitacyjnej, neurologicznej, logopedycznej i psychologicznej, stosownej diety. Pod koniec 2016r. rozpoczęły się: intensywne rehabilitacje oraz konsultacje lekarskie Z., co wprawdzie uzasadniało obecność rodzica, ale nie zwalniało T. M. (1) od alimentowania swojej drugiej, dorosłej córki. Ponadto pozwany i powód wzajemny nie zarzucił wówczas swojego obowiązku alimentacyjnego wobec M. M. (1), albowiem w tym okresie przekazywał komornikowi prowadzącemu egzekucję kwoty po 600 zł miesięcznie, czyniąc to w czasie, gdy nie prowadził swojej działalności. Dochodzenie teraz ich obniżenia do kwoty po 400 zł miesięcznie jest w ocenie Sądu Rejonowego nieuzasadnione. Nadto w spornym czasie T. M. (1) był zwolniony z obowiązku alimentacyjnego na swojego syna, a obowiązek ten opiewał na kwotę 1000 zł miesięcznie. W okresie lipiec 2016r. – lipiec 2017r. oprócz alimentów na rzecz córki M., T. M. (1) nie miał żadnych innych wydatków. Świadek W. M. wprost wskazała, że wszelkie wydatki związane z utrzymaniem, rehabilitacją, wizytami lekarskimi, wykupem leków (tj. 4000 zł miesięcznie) dla małoletniej córki Z., pokrywa jej matka sama w całości, podobnie jak wszystkie wydatki związane z mieszkaniem. Potwierdziła także, że ojciec dziecka nie płacił alimentów z tego powodu, że opiekuje się córką. Wskazała jedynie na jego pomocą rzeczową opiekującą na kwoty 200-300 zł miesięcznie. Sąd Rejonowy uznał, że taki stan rzeczy jest nadal aktualny. Jednak wobec faktu, że małoletnia zaczęła uczęszczać do przedszkola, przyjął Sąd I instancji, że pozwany i powód wzajemny ma możliwość wykonywania pracy. W istocie od sierpnia 2017r. rozpoczął ponownie działalność gospodarczą i do listopada 2017r. uzyskał dochód netto 12.512,99 zł, co sugeruje dochód miesięczny na poziomie 3.128 zł. Stać T. M. (1) na comiesięczną spłatę rat leasingowych (1000 zł), opłacania składki ZUS (1000 zł), kosztów paliwa (800 zł), podatku dochodowego, kosztów księgowej (250 zł). Świadczy to o znaczącym przychodzie z działalności i możliwościach zarobkowych T. M. (1) na podobnym poziomie, jak miało to miejsce przed wypowiedzeniem umowy agencyjnej z firmą (...).

W efekcie uznał Sąd Rejonowy, że zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki do zmiany zakresu obowiązku alimentacyjnego na korzyść powódki M. M. (1). Sąd I instancji uwzględnił przede wszystkim fakt wzrostu usprawiedliwionych potrzeb powódki i pozwanej wzajemnej, przy jednoczesnym odpadnięciu ciężaru finansowego pozwanego i powoda wzajemnego wobec syna O. M., co pozwoliło na przesunięcie części uzyskanych z tego tytułu środków na rzecz młodszego uczącego się jeszcze dziecka. Jednocześnie Sąd ten uwzględnił fakt, że pozwany i powód wzajemny ma jeszcze na utrzymaniu małoletnią Z., wobec której swój obowiązek alimentacyjny wypełnia w przeważającej mierze poprzez osobiste starania o opiekę nad nią, przy niskim pułapie finansowej realizacji tego obowiązku. Wysokość zmienionych alimentów jest w ocenie Sądu Rejonowego adekwatna do zaspokojenia w części usprawiedliwionych potrzeb powódki i pozwanej wzajemnej i jednocześnie nie stanowi nadmiernego obciążenia dla zobowiązanego do alimentacji. Alimenty w tej wysokości są bowiem zbliżone do partycypacji B. B. w

kosztach utrzymania córki. Z tych samych względów Sąd Rejonowy oddalił powództwo o podwyższenie alimentów w pozostałym zakresie oraz powództwo wzajemne o obniżenie alimentów.

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodził się pozwany-powód wzajemny, który zaskarżając w części, tj. co do punktów 1 i 4 orzeczenie Sądu Rejonowego z dnia 16.01.2018r., podniósł zarzuty:

1) naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. art. 138 kro poprzez uznanie, że:

- po stronie M. M. (1) nastąpiła zmiana okoliczności uzasadniająca podwyższenie alimentów z kwoty po 800 zł do kwoty po 1.000 zł miesięcznie, gdy nie miała ona miejsca,

- po stronie T. M. (1) nie nastąpiła zmiana okoliczności uzasadniająca obniżenie alimentów z kwoty po 800 zł do kwoty po 400 zł miesięcznie, w sytuacji, gdy miała ona miejsce,

2) naruszenia przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 kpc poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

W konsekwencji podniesionych zarzutów wniósł apelujący pozwany-powód wzajemny o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez:

- oddalenie powództwa M. M. (1) w całości - w zakresie pkt 1 skarżonego wyroku - obniżenie alimentów należnych powódce i pozwanej wzajemnie M. M. (1) od pozwanego i powoda wzajemnego T. M. (1) do kwoty po 400 zł miesięcznie płatnych z góry począwszy od lipca 2016r. do dnia 31.07.2017r., do 15-go dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności każdej z rat – w zakresie pkt 4 skarżonego wyroku. Nadto apelujący wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od powódki i pozwanej wzajemnej kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie zaś domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń i Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne. Jednak nie w pełni można podzielić wyciągnięte z tych ustaleń faktycznych wnioski, przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 133 § 1 k.r.o., rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Z kolei w myśl art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Natomiast, jak stanowi art. 138 k.r.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

Jednym z podstawowych założeń prawa rodzinnego jest obowiązek wzajemnego wspierania się członków rodziny, skonkretyzowany w przepisach regulujących obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka. Sam zaś obowiązek alimentacyjny polega na dostarczaniu środków utrzymania, a w razie potrzeby także wychowania. O jego zakresie decydują w każdym przypadku usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego. Zakres tych potrzeb, które winny być przez rodziców zaspakajane, wyznacza treść art. 96 k.r.o., według którego rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dzieci i przygotowywać je należycie - odpowiednio do ich uzdolnień - do życia w społeczeństwie. Stosownie do tej dyrektywy, rodzice obowiązani są zapewnić dzieciom nie tylko środki na zakup żywności, czy odzieży, ale także na zaspokojenie ich potrzeb kulturalnych i wypoczynku. Zważyć nadto należy, że zgodnie z treścią art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Z przepisu tego wypływa wniosek, iż wysokość rat alimentacyjnych jest wypadkową pomiędzy usprawiedliwionymi

potrzebami uprawnionego z jednej strony, z drugiej zaś - majątkowymi i zarobkowymi możliwościami zobowiązanego do alimentacji.

Ze względu na to, że alimenty są zasądzone według stanu z dnia orzekania ale na przyszłość, która z reguły niesie w sobie zmiany, szczególnie w zakresie potrzeb uprawnionych, a częstokroć także w zakresie zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanych, w art. 138 k.r.o. przewidziano możliwości zmiany zasądzonych alimentów w razie zmiany stosunków. Zmianą stosunków w rozumieniu przepisu art. 138 k.r.o., jest każda zmiana wpływająca na zmniejszenie lub zwiększenie kryteriów opisanych w przepisie art. 135 § 1 k.r.o. (zmiana ilościowa i jakościowa), z tym, że zmiana ta musi mieć charakter istotny (vide: H. Haak, „Obowiązek alimentacyjny. Komentarz”, Toruń 1995, str. 139). Przez zmianę stosunków rozumie się istotne zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji, istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub istotne zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami. Wynika z tego, że rozstrzygnięcie o żądaniu opartym na art. 138 wymaga, po pierwsze, porównania stanu istniejącego w dacie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego alimenty ze stanem istniejącym w dacie orzekania o ich podwyższeniu, po drugie zaś oznacza, że upływ czasu, jaki nastąpił od daty ostatniego wyroku alimentacyjnego do daty orzekania o podwyższeniu alimentów, sam w sobie nie może jeszcze przemawiać za zasadnością powództwa. To na stronie powodowej ciąży wówczas obowiązek wykazania, że zmiany takie nastąpiły stosownie do ogólnej reguły dowodowej (art. 6 k.c.), chociaż Sąd nie jest w takim przypadku wolny od obowiązku działania z urzędu (art. 5, 212 k.p.c.).

Innymi słowy chodzi tutaj o istotne zmniejszenie lub zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji albo istotne zwiększenie lub zmniejszenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, wskutek czego ustalony zakres obowiązku alimentacyjnego wymaga skorygowania przez stosowne zmniejszenie albo zwiększenie wysokości świadczeń alimentacyjnych.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, iż bezsprzecznie od czasu wydania wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 28 lipca 2015 roku (w sprawie III RC 490/14), ustalającego wysokość zobowiązania alimentacyjnego pozwanego (powoda wzajemnego) względem powódki (pозwanej wzajemnej), do dnia dzisiejszego doszło do istotnej zmiany stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o. Jednak nie można uznać, iż nastąpiła taka zmiana pomiędzy wydaniem wyroku w sprawie III RC 490/14 a złożeniem pozwu w niniejszej sprawie co miało miejsce w dniu 7 marca 2016r. Należy mieć bowiem na uwadze, iż orzekając o alimentach, sąd bierze za podstawę rozstrzygnięcia potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego według stanu istniejącego w dacie orzekania (art. 316 § 1 k.p.c.), ale zasądza alimenty nie tylko wymagalne w dacie orzekania, lecz także alimenty na przyszłość.

Jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy już w dacie orzekania o wysokości raty alimentacyjnej na poziomie 800 zł miesięcznie wzięto pod uwagę, iż powódka jest pełnoletnia, zdała maturę, dostała się na studia na Uniwersytecie w G. i tym samym będzie mieszkać poza domem. Uwzględniono również jej szczególne potrzeby wynikające ze stanu zdrowia w postaci konieczności picia nutridrinków, co stanowiło poważny wydatek w skali miesiąca w wysokości 600 zł. Analiza uzasadnienia pozwu oraz materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie pozwala na przyjęcie, iż w ciągu kolejnych 7 miesięcy od daty wydania tegoż orzeczenia do daty złożenia pozwu w niniejszej sprawie rzeczywiście nastąpiła po stronie powódki istotna zmiana stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o.

Oceniając aktualną sytuację powódki (pозwanej wzajemnej), która ma (...)lat i ukończyła III rok stacjonarnych studiów prawniczych na Uniwersytecie G., można uznać, iż sam upływ czasu (ok. 3 lat) spowodował zmianę stosunków w rozumieniu przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Jednak na ocenę stopnia tej zmiany ma wpływ wiele czynników w tym sytuacja zdrowotna powódki, która nie przyjmuje już nutridrinków, jedynie leki hormonalne, na które wydaje 20-30 zł miesięcznie, co powoduje zmniejszenie jej wydatków koniecznych o kwotę ok 570 - 580 zł miesięcznie w porównaniu z lipcem 2015r.

Na ocenę roszczenia powódki ma wpływ również fakt, iż powódka ma na uczelni zajęcia jedynie od poniedziałku do środy a czwartki i piątki wolne od nauki. Ten wolny czas może przeznaczyć na naukę lub dorywcze choćby zatrudnienie,

z którego mogłaby osiągnąć kilkusetzłotowe wynagrodzenie. Uwzględniając, iż powódka (pозwana wzajemna) jest studentką osiągnającą sukcesy naukowe, przyjąć należy że czas ten poświęca na naukę, ale to powoduje konieczność zaliczenia, uzyskiwanego przez nią od października 2016r. stypendium naukowego w wysokości aktualnej 450 zł miesięcznie, jako jej dochodu, który również winien być wzięty pod uwagę przy ocenie zasadności powództwa.

Powyższe powoduje konieczność uwzględnienia, przy ocenie stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o., iż w porównaniu z lipcem 2015r. uzasadnione potrzeby (wydatki) powódki zmniejszyły się a możliwości zarobkowe powstały (stypendium naukowe). Ta sytuacja niewątpliwie musi mieć wpływ na ocenę zasadności roszczenia o podwyższenie alimentów.

Jak już wyżej wskazano na ocenę roszczeń zgłoszonych przez obie strony (o podwyższenie i obniżenie alimentów) ma znaczenie również sytuacją pozwanego (powoda wzajemnego). Aktualnie wykazuje on dochód netto w wysokości 2 900 zł miesięcznie a poprzednio swoje dochody określał na poziomie 500 - 2000 zł netto miesięcznie. Nadto w czasie trwania niniejszego postępowania pozwany (powód wzajemny) zwolniony z obowiązku alimentacyjnego na pełnoletniego syna O., a obowiązek ten opiewał na kwotę 1000 zł miesięcznie. Ten prosty rachunek wskazywałby zatem, iż jego możliwości zarobkowe wzrosły a wydatki się znacznie zmniejszyły. Jednak na ocenę sytuacji pozwanego (powoda wzajemnego) niewątpliwie musi mieć wpływ fakt, iż ma trzecie dziecko - córkę Z. M. (2) urodzoną (...), wobec której na pozwanym obciąża obowiązek alimentacyjny, mimo że nie jest orzeczony wyrokiem sądowym. Podkreślić przy tym należy, iż jest to nowy fakt, bowiem przy poprzednim orzekaniu (w 2015r.) pozwany nie wskazywał, iż został po raz trzeci ojcem i Sąd Rejonowy, który nie miał w tym zakresie wiedzy, nie uwzględnił tego faktu przy orzekaniu.

Obowiązku alimentacyjnego pozwanego, wobec córki Z., nie zmienia fakt, iż pozostaje ona na wyłącznym finansowym utrzymaniu matki a pozwany wydatkuje na potrzeby tego dziecka dobrowolnie kwoty rzędu 200-300 zł miesięcznie. Jak wynika bowiem z ustaleń Sądu Rejonowego, w okresie trwania postępowania w sprawie, pozwany sprawował osobistą pieczę nad tą córką, co niewątpliwie pozwoliło na zaoszczędzeniu kosztów związanych z wynajęciem opiekunki do dziecka. Matka dziecka, nie zrezygnowała z pracy, natomiast w okresie od lipca 2016r. do czerwca 2017r. pozwany nie pracował, nie otrzymywał dochodu, czyniąc osobiste starania o wychowanie najmłodszego dziecka. Miał przy tym zapewne na celu dobro tego dziecka, zważywszy na jego wiek i stan zdrowia. Nadto piecza osobista miała miejsce w czasie, gdy sam pozwany cierpiał na depresję, co niewątpliwie mogło ograniczać jego możliwości zarobkowe. Pozwany nadal opiekuje się małąletnią Z. w czasie wykonywania pracy zawodowej przez jej matkę (zaprowadza do przedszkola, na rehabilitację).

Z drugiej strony, pozwany (powód wzajemny), dokonując w tym zakresie samodzielnego wyboru, który musiał rzutować na ocenę jego zdolności zarobkowych i majątkowych, nie powinien tracić z pola widzenia swoich obowiązków wobec starszych dzieci, w tym powódki. Ta decyzja nie może mieć zatem wpływu na ograniczenie wysokości alimentów na rzecz powódki M. M. (1), bowiem takiej podstawy, w rozumieniu art. 138 kpc, nie stanowi dobrowolna rezygnacja z zarabkowania. Choć co do zasady Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1973 r., w sprawie III CRN 6/73 (Lex), iż istnienie ważnego powodu do zmiany zatrudnienia na mniej zyskowne powodującej zmniejszenie się zarobków zobowiązanego do alimentacji może stanowić podstawę do żądania obniżenia alimentów na podstawie art. 138 kro.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu Okręgowego, rozważenie tych wszystkich okoliczności w pełni uzasadnia podwyższenie wysokości świadczenia alimentacyjnego należnego od pozwanego (powoda wzajemnego) na rzecz powódki (pозwanej wzajemnej) z kwoty po 800 zł miesięcznie do kwoty po 1000 zł miesięcznie, jednak dopiero od dnia wyrokowania w postępowaniu apelacyjnym. Kwota ta odpowiada uzasadnionym potrzebom powódki oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym pozwanego. Uwzględniają przy tym zarówno stopień, w jakim pozwany – jak również jego była małżonka - winni przyczynić się do zaspokajania potrzeb swojej córki i jej własne możliwości w tym zakresie. Sąd miał przy tym na uwadze, iż w procesie nie wykazano aby zwiększenie usprawiedliwionych potrzeb powódki nastąpiło w dacie złożenia pozwu w niniejszej sprawie.

Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał, iż dalej idąca apelacja nie zasługuje na uwzględnienie z przyczyn już wyżej wskazanych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1 sentencji a na podstawie art. 385 k.p.c. jak w punkcie 2 sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze aktualną sytuację finansową powódki (pozwanej wzajemnej), która mimo pełnoletniości studiuje i w zasadzie nie posiada zdolności zarobkowania a utrzymuje się z alimentów od pozwanego (powoda wzajemnego) i dobrowolnie uiszczanych comiesięcznych kwot od matki.